

Anitha Ljung
Klimatstrateg
anitha.ljung@trelleborg.se

Klimatanpassningsplan 2018-2023 Halvtidsrapport 2020

Sammanfattning

Trelleborgs kommun har under en dryg tioårsperiod arbetat strategiskt kommunövergripande med klimatanpassning. Klimatanpassningsplanen från 2018 har nu följts upp i halvtid efter 2020.

Syftet med planen är koppla ett helhetsgrepp om frågan, sprida kunskap om ämnet samt samla arbetet med kommunens åtgärder. Målet är att åstadkomma och säkerställa ett robust, motståndskraftig och klimatsäkert Trelleborg.

Uppföljningen visar att den beslutade planen har varit till nytta. Över hälften av de utpekade åtgärderna har påbörjats och i stor utsträckning genomförts. Flera viktiga åtgärder har påbörjats varav kustskyddsarbetet är ett av de mest omfattande.

Framför oss ligger också fortsatt arbete med att bättre skydda oss mot värmeböljor samt att stötta naturmiljöns, jordbrukets och besöksnäringens anpassning och att strategiska kommunicera med kommuninvånarna om frågan.

Efter att planen antogs har Trelleborgs kommun också anslutit sig till Borgmästaravtalet (Covenant of Mayors), där en fungerande klimatanpassningsplan är ett av åtagandena för att vara fullvärdig medaktör.

Bakgrund

Trelleborgs kommun har arbetat strategiskt med klimatanpassning sedan 2011 och 2013 togs den första Klimatanpassningsplanen fram. 2017 beslutade Kommunfullmäktige om en uppdaterad Klimatanpassningsplan för perioden 2018-2023. Nu har åtgärderna i denna plan följts upp efter halva tiden.

Syfte

Det övergripande syftet med en klimatanpassningsplan är att koppla ett helhetsgrepp om klimatanpassningsarbetet för att bedriva det från en central nivå i en tvärsektoriell systematisk process.

Några ytterligare syften är även

- att sprida kunskap om klimatförändringarna och dess effekter som kommunen måste förbereda sig för.
- att förmedla och utvärdera vilka åtgärder kommunen har utfört, planerar att utföra samt kommer att behöva utföra i framtiden för att säkra kommunens fortsatta robusthet och motståndskraft mot framtida effekter av klimatförändringarna.

Mål

Målet med arbetet är att under perioden 2018-2023 åstadkomma och säkerställa ett robust, motståndskraftigt och klimatsäkert Trelleborg som lindrar skadeverkningarna av skyfall och översvämningar, havsnivåhöjningar och värmeböljor.

Hur planen togs fram

Arbetet med att ta fram planen har bedrivits förvaltnings- och bolagsövergripande under ledning av kommunens klimatstrateg. I workshops har utsedda tjänstepersoner, ”klimatister”, tillsammans reviderat och formulerat åtgärder utifrån en modell som lanserats av Länsstyrelsen i Skåne. Planen är antagen av Kommunfullmäktige.

Planens innehåll

Planen består av tre delar:

- Del 1 - Ett samlat kunskapsunderlag
- Del 2 - Framtidsscenarier och vilken effekt dessa får på klimatförändringarna.
- Del 3 - Åtgärdsdel som pekar ut åtgärder samt vilka som är ansvariga för att genomföra dem. Åtgärderna sorteras in i åtta sektorer:
 - 1) Kommunikationer och kunskapsutveckling
 - 2) Tekniska försörjningssystem
 - 3) Bebyggelse och byggnader
 - 4) Jordbruk och areella näringar
 - 5) Turism och friluftsliv
 - 6) Naturmiljön
 - 7) Människors hälsa
 - 8) Påverkan från omvärldsförändringar

Borgmästaravtalet

Efter att planen antogs har Trelleborgs kommun också anslutit sig till Borgmästaravtalet (Covenant of Mayors), en klimatrörelse för lokala myndigheter som administreras av EU-kommissionen. En fungerande klimatanpassningsplan anges som ett av kraven för att vara fullvärdig medaktör i sammanslutningen.

Uppföljning

Alltsedan planens antagande 2018 har Trelleborgs kommun arbetat med genomförande av åtgärderna. I denna **Halvtidsrapport 2020** har genomförande av

de 107 åtgärderna i planen följts upp. De utpekade ansvariga har var för sig fått bedöma status på åtgärdernas genomförande utifrån följande variabler:

- **E = ej påbörjad,**
- **P = påbörjad,**
- **H = genomfört till hälften eller mer,**
- **G = genomförd helt/pågår kontinuerligt.**
- **"Ej relevant",** i de fall som teknisk utveckling, organisatoriska förändringar eller andra faktorer påverkat genomförandet.

Ansaret för åtgärdernas genomförande fördelades på både kommunorganisationen och de kommunala bolagen. Vissa åtgärder redovisas av flera ansvariga och svaren har då tolkats åtskilda, vilket ger sammanlagt 107 åtgärder.

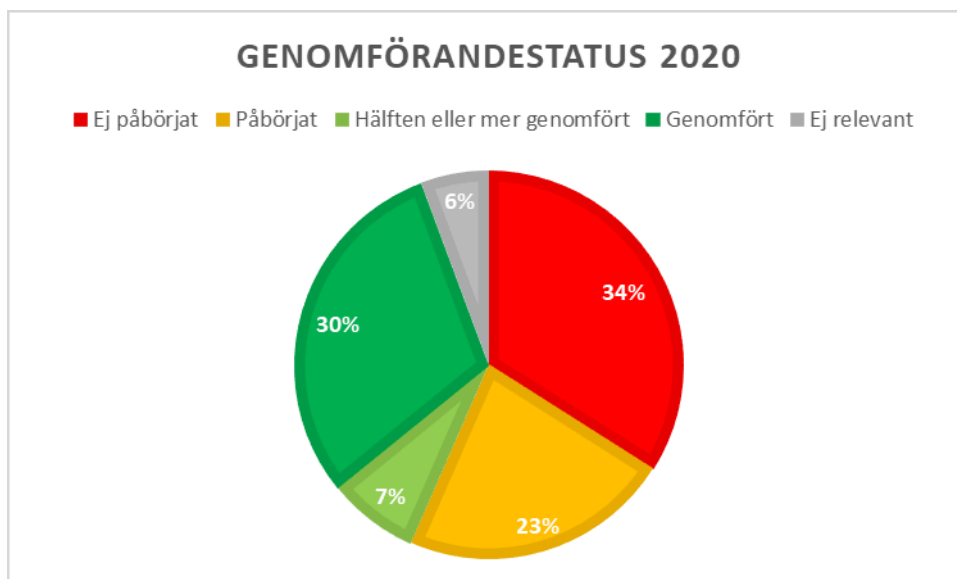
Alla svar redovisas i **Bilaga: Uppföljningsrapport Excel , Halvtidsrapport KAP.**

Resultat

Uppföljningen visar att 60 procent av de utpekade åtgärderna har påbörjats och i stor utsträckning även genomförts. Cirka en tredjedel av åtgärderna är ännu inte påbörjade.

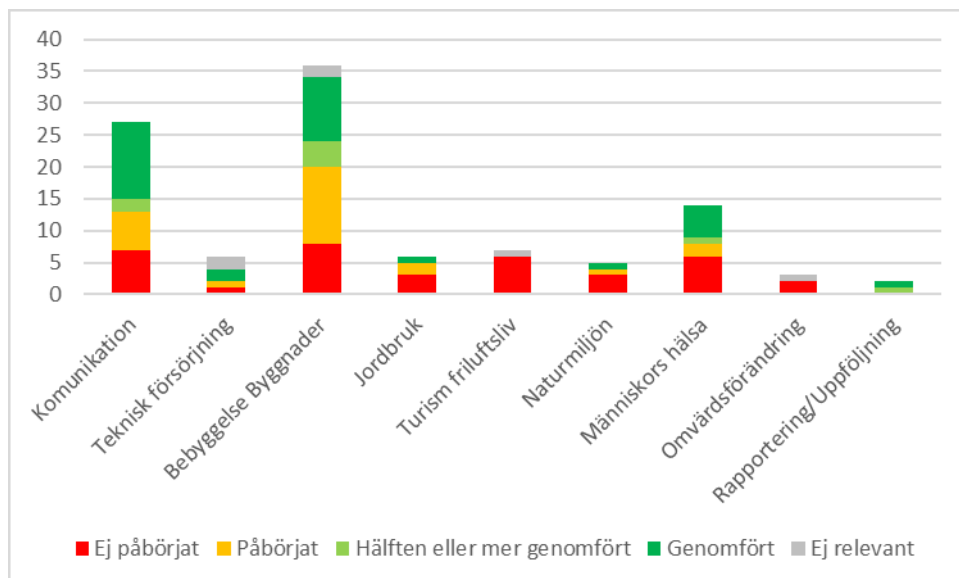
Uppföljningen av åtgärdernas genomförandestatus visas i Figur 1. Den visar följande resultat:

- Cirka en tredjedel av åtgärderna, 30 procent (32 st) är **helt genomförda eller pågår kontinuerligt.**
- 7 procent (8st) är **genomförda till hälften** eller mer.
- 23 procent (24 st) av åtgärderna är **påbörjade.**
- Cirka en tredjedel av åtgärderna, 34 procent, (37 st) är **ännu inte påbörjade.**
- 6 procent (6 st) av åtgärderna är **inte längre relevanta** att genomföra.



Figur 1: Genomförandestatus 2020 för åtgärderna i Klimatanpassningsplan 2018-2023.

Figur 2. visar genomförandestatus för åtgärderna fördelade sektorsvis.



Figur 2. Genomförandestatus 2020 för åtgärderna i Klimatanpassningsplan 2018-2023 fördelade per sektor.

Helt genomförda åtgärder

Att åtgärder är helt genomförda eller pågår kontinuerligt är naturligtvis ett glädjande resultat. Några av de viktigaste bland dessa 32 åtgärder kommer här att lyftas som exempel:

- **God beredskap för tågolyckor** och inställda tåg på grund av extrema väderhändelser finns hos både Räddningstjänsten och Socialförvaltningen.
- Forum för **dialog med grannkommuner** gällande kustskyddsarbete är etablerat. Likaså deltar kommunen i **Erosionsskadecentrum och årliga Kustmöten** som arrangeras av SGI.
- **Energirådgivning** har utökats och lämnar numera även råd till allmänheten gällande energieffektiv kylning.
- Arbetet med **risk och sårbarhet** omfattar risker gällande effekter av väderrelaterade händelser som stormar och skyfall.
- **Dagvattenledningar** separeras från spillvattenledningar.
- En mycket uppskattad **branschträff** arrangeras årligen av Miljöavdelningen med lantbrukare där klimatanpassning står på agendan bland andra ämnen.
- **Marin miljöövervakning gällande näringsläckage** görs kontinuerligt av Sydkustens Vattenvårdsförbund
- **Bevaring och nyplantering av träd** för att ge skugga och avkylning pågår kontinuerligt.

- Varningssystem för **värmeböljor** är implementerade. Likaså finns beredskapsplan för värmebölja.

Ej påbörjade åtgärder

Att särskilt lyfta även åtgärder som inte alls är påbörjade är viktigt för att förflytta arbetet framåt. Att åtgärder inte alls är påbörjade kan ha flera olika förklaringar. En förklaring kan vara att Klimatanpassningsplan 2018, till skillnad från den första versionen, saknar tidsangivelser för när de olika åtgärderna ska genomföras. I stället ska alltid finnas en uppdaterad plan som inte är äldre än fem år.

Bland de åtgärder som **inte alls är påbörjade** återfinns bland annat följande åtgärder:

- Tre åtgärder står Trafikverket som ansvarig för, vilka ställer krav på samverkan från kommunen. De handlar alla om **beredskap i tågtrafiken**. För att dessa åtgärder ska genomföras krävs initiativ från kommunen, vilket är oklart om det tagits. Räddningstjänsten uppger att de kontinuerligt övar olyckor i tågtrafiken. **Om spåren däremot klarar klimatrelaterade påfrestningar som solkurvor eller skyfall har ännu inte utretts ur kommunens perspektiv.**
- Att följa utvecklingen i fråga om nya fakta och normerande krav gällande hur ett **ökat kylbehov** kan tillgodoses/begränsas i fastigheter är en åtgärd som **motverkas av ett policybeslut hos tekniska servicenämnden att inte leverera komfortkyla och detta gäller tills vidare.**
- Undersökning av hur kommunens **åkermark** kommer att påverkas vid framtida klimatförhållanden är ett arbete som inte påbörjats. Ej heller arbetet med att upprätta en **handlingsplan för lantbrukarna i kommunen** gällande klimatförändringar med en åtgärdslista för hur framtida klimatförhållanden kan hanteras gällande omhändertagande av jordbruksmark, införande av nya grödor m m.
- Utveckling av naturvården med hänsyn till ändrad naturmiljö, kartläggning och analys av klimatpåverkan på den biologiska mångfalden samt att ta fram en plan över **hur naturen ska bevaras** vid påverkan av klimatförändringar.
- Att upprätta en plan för **hur den marina miljön ska bevaras och skyddas** för klimatförändringar är inte påbörjat och kan inte genomföras på grund av att marinbiologisk kompetens numera saknas.
- Att inventera lokaler och/eller bostäder med avseende på risken för höga temperaturer vid värmeböljor och ta fram ett åtgärdsprogram samt att beakta behovet av skugga och kylning vid planering eller ombyggnad av bostäder och lokaler.

Pågående åtgärder som är särskilt viktiga att nämna

Kustskyddsarbetet och tematiska tillägget : Sedan hösten 2019 pågår ett arbete med att ta fram ett flertal utredningar som främst berör frågor kring stigande havsnivåer. Målsättningen med arbetet är att mer konkret studera vilka

kustavsnitt som bör skyddas och att föreslå åtgärder för dessa. Tillsammans med kompletterande material utgör delar av utredningarna underlag för den översiktliga planeringen.

I det s k tematiska tillägget till Översiktsplan 2035 tas ett fördjupat arbete fram kring området hantering av stigande hav och översvämningar. Fördjupningen förväntas vara klar 2021.

Projekt kring värmeöar och värmeböljas effekter: Trelleborgs kommun deltar tillsammans med Lerums kommun i ett projekt som leds av RISE i Göteborg och som rör värmeöar samt värmeböljor och dess effekter. Personer med olika roller i de båda kommunerna intervjuas om den extremt varma sommaren 2018 för att se vilken beredskap och vilka strategier som finns vid värmebölja. Även satellitbilder, värmekartor, tas fram för att identifiera de allra varmaste platserna i kommunerna, s k värmeöar.

När forskningsarbetet avslutas i slutet av 2021 ska projektet ha tagit fram metoder, lösningar och strategier för beslutsstöd, som gör kommunerna bättre förberedda och anpassade för framtidens ökande temperaturer.

Turistverksamhetens planerade arbeten: Visit AB har följande planer för att under 2021 påbörja ett arbete med att klimatanpassa turistverksamheten:

- Inkludera hållbarhetsperspektivet som en av analyspunkterna i den planerade varumärkesanalysen för att utreda hur attraktiviteten hos kommunens turistdestinationer kan ökas för att locka den alltmer miljömedvetne besökaren.
- Genomför ett inspirations-event med näringslivet som målgrupp på temat hållbar destinationsutveckling som samlar aktuell kunskap och verktyg för hållbar produktutveckling i syfte att stötta besöksnäringen kring hur anpassning bör ske.
- Genomföra gemensamt kunskapsevent med Samhällsbyggnadsförvaltningen på temat turismens roll och möjligheter i fysisk planering.

Förslag till fortsatt genomförande till 2023

För att nå i mål till 2023 med genomförandet av de mest angelägna av planens åtgärder, föreslås följande:

- Samtliga åtgärder som bedömts **Ej relevanta** tas bort i det fortsatta arbetet.

1: Kommunikation och kunskapsutveckling:

- Ge kommunikationsavdelningen i uppdrag att **upprätta en kommunikationsplan för hur vi bäst för dialog med kommuninvånarna** gällande klimatförändringarnas effekter samt den enskildes och fastighetsägares ansvar samt hur politiker ska få tillgång till uppdaterad information och kunskap.

2: Teknisk försörjningssystem

- **Inventera befintliga ytor** lämpliga för anpassning till att kunna vara översvämningssytor med en prioritering av multifunktionella egenskaper och reglerande ekosystemtjänster.
- **Ombyggnad/nybyggnad samt flytt av VA-ledningar** med hänsyn till risken för skador av erosionskänslig mark. Somliga ledningar har redan flyttats men genomförandet av den plan för ytterligare flytt av ledningar utmed kusten måste samordnas med pågående kustskyddsarbete.
- Ta beslut om föreslagen **nödvattenplan**.

3: Bebyggelser och byggnader

- Fortsatt **utveckla ett ÖP-arbete** som mera långtgående innefattar klimatanpassningsåtgärder med koppling till bebyggelser och byggnader nära kusten.
- Ge **gröna ytor högre prioritet** vid planering och ombyggnad av bebyggelse och övrig exploatering i syfte att skapa naturligt skuggande och avkylande miljöer.

4. Jordbruk och andra areella näringar

- Fördjupa **dialogen med kommunens lantbrukare** kring hur fortsatt stöd till jordbruksnäringarna i anpassningsprocessen kan se ut.

5. Turism och friluftsliv

- Fortsatt **stötta besöksnäringen** gällande anpassningsåtgärder.

6. Naturmiljön

- Beakta särskilt klimatförändringarnas påverkan på den biologiska mångfalden och **artanpassa nyanläggning av natur och grönska till ett förändrat klimat**.

7. Människors hälsa

- Fortsatt beakta möjligheter att **optimera kylning av lokaler och livsmedel**.

8. Påverkan från omvärldsförändring

Dessa åtgärder är mera långsiktiga än fram till 2023.

Anitha Ljung

Klimatstrateg, Planavdelningen

Samhällsbyggnadsförvaltningen